

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

واکاوی فرایند تغییر برنامه درسی و علل مقاومت در برابر آن

عاطفه عطاران^۱؛ رضوان صفیان^۲ و فهیمه کاکایی^۳

کلید واژه‌ها: تغییر برنامه درسی، مقاومت در برابر تغییر، پذیرش تغییر

مقدمه

برنامه درسی بعنوان هسته اصلی نظام آموزشی، تضمین کننده کیفیت و اثربخشی هر نظام آموزشی می‌باشد. بازنگری و تغییر برنامه‌های درسی به منظور پاسخ‌گویی بیشتر با شرایط جدید اجتماعی صرفاً با وضع قوانینی حاصل نمی‌شود (مهدوی، ۱۳۸۹) بلکه به نظر می‌رسد هر گونه تغییر در برنامه‌های درسی، بدون برطرف نمودن موانع موجود و اصلاح تفکر مجریان برنامه نمی‌تواند بصورت کامل صورت گیرد. توجه به تمامی فاکتورهای تغییر آموزشی از این جهت حائز اهمیت است که پس از اعمال تغییر دچار شکست نشویم. همان‌طور که فولان^۴ (۲۰۰۷) می‌گوید: «افراد در برابر تغییر مقاومت می‌کنند، بدین دلیل که نمی‌دانند چگونه از عهده آن برآیند». این جمله بدین معناست که با افزایش آگاهی معلمان و مجریان برنامه درسی در خصوص تغییرات و اصلاحات صورت گرفته، می‌توان مقاومت آنان را کاهش داد؛ بطوریکه پذیرای تغییرات ایجاد شده باشند. مقاومت در برابر تغییر، هر نوع نگرش یا رفتاری است که اکراه شخص به انجام یا حمایت از یک تغییر و اجرا مطلوب را منعکس می‌کند که چنین مقاومت‌هایی اغلب توسط عاملین اجرا دیده می‌شود (موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹). بنابر آنچه گفته شد، برای اجرای موفقیت‌آمیز تغییرات و اصلاحات، باید در ابتدا شرایط تغییر را فراهم کرد و موانع موجود در برابر تغییرات را شناسایی و رفع نمود. براین اساس پژوهش حاضر با هدف شناسایی و واکاوی فرایند تغییر برنامه درسی و علل مقاومت در برابر آن انجام شده است. شناخت این موانع به برنامه‌ریزان کمک خواهد کرد تا فرایند تغییر و اصلاح برنامه‌های درسی را بطور اثربخش مدیریت نمایند و ذهن‌ها را مهیای پذیرش تغییرات پیش‌رو سازند.

روش

این مقاله با رویکردی توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای به واکاوی و تبیین علل مقاومت در برابر تغییر برنامه‌های درسی پرداخته است.

یافته‌ها

پذیرش تغییر برنامه درسی ناظر بر فرایندی است که مبنای آن تصمیم به همراهی با یک برنامه درسی یا جهت‌گیری خاص در برنامه‌های درسی است (مهرمحمدی، ۱۳۸۷) بگونه‌ای که می‌توان ادعا نمود پذیرش و عدم مقاومت، فرایند تغییر را یک گام به کار بست نزدیک‌تر می‌کند. در واقع اجرای برنامه درسی وابسته به پذیرش برنامه و توانایی اجرای آن از سوی عاملین اجراست که فراگردهای اجرا را هدایت و حمایت می‌کنند. البته همه تغییرات حاصل جهت‌دهی عاملین اجرا نیستند، گاه تغییرات طرح ریزی نشده‌اند و به طور تصادفی رخ می‌دهند. همانگونه که موسی‌پور (۱۳۸۹) اشاره می‌کند تهیه برنامه‌های درسی کارآمد و اثربخش بدون پیش‌بینی چگونگی فراهم آوردن موجبات پذیرش و اجرای آن بی‌فایده است. به زعم فولان (۱۹۹۹) تغییر برنامه‌های درسی چند بعدی و سخت‌تر از آن است که بسیاری تصور می‌کنند، زیرا اجرا و پذیرش آن بستگی به بافتی دارد که در آن تغییر اعمال می‌گردد. بنابراین، چنانچه برنامه‌ها با مشارکت عاملین اجرا (مدیران، معلمان و والدین) صورت گیرد، بسیار مؤثرتر خواهد بود. از جمله مهم‌ترین موانع در فرایند تغییر برنامه درسی که

^۱ دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه خوارزمی (atefeh.ataran@yahoo.com)

^۲ نویسنده مسؤل، دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه خوارزمی (r.safian_242@yahoo.com)

^۳ دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی دانشگاه مازندران (fahimekakaee@gmail.com)

منجر به مقاومت عاملین اجرا در برابر آن می‌شود، می‌توان به فلسفه سیاسی حاکم در جامعه، محافظه کار بودن نظام آموزشی در ارتباط با ورود اصلاحات، عدم تعادل در روش‌ها و منابع، محدودیت‌های مالی، عدم آگاهی از اهداف تغییر و مبهم بودن آن اشاره کرد.

بحث و نتیجه‌گیری

همانگونه که فوجیتا و جونز^۱ (؛ به نقل از مهدوی، ۱۳۸۹) اشاره کرده‌اند، می‌بایست به تدریجی بودن فرآیند تغییر در حوزه آموزش توجه داشت، زیرا تغییرات آموزشی به ویژگی‌های فرهنگی جامعه وابسته‌اند. علاوه بر آن برای ایجاد تغییر باید از افراط و تفریط در اتخاذ رویکردهای مختلف در برنامه درسی خودداری نمود و شروع مناسب برای پذیرش فرایند تغییر، یافتن راهی است که نقاط قوت را پررنگ‌تر و نقاط ضعف را کم‌رنگ‌تر سازد. آنچه مسلم است، برنامه‌ای در عمل موفق می‌شود که به توانایی‌ها، احساسات و ارزش‌های مجریان تغییر توجه کنند. نوریس^۲ به نقل از موسی‌پور و صابری (۱۳۸۹) عنوان می‌کند: «عقاید قبلی معلمین و ادراک آنها به مثابه عینکی است که از طریق آن به تغییر نگریسته می‌شود»، بدین معنا که تجارب قبلی در مورد اجرای تغییر، هنجارهای و نظام ارزشی موجود، آمادگی برای رویارویی با مسائل جدید و مشارکت در آگاه سازی، عواملی هستند که در تغییر و بازنگری برنامه درسی باید به آنها توجه نمود.

بنابراین با در نظر گرفتن عوامل مقاومت در مقابل تغییر و توجه به راهکارهایی همچون برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی مناسب در مورد تغییر و بازنگری برنامه‌های درسی، شفاف‌سازی فرایند اجرای تغییر، ایجاد ساختار مدیریتی متناسب با تفویض اختیار بازنگری برنامه‌های درسی، تأمین و تخصیص منابع انسانی و مالی کافی می‌تواند مجریان را با تغییرات برنامه درسی همراه کند.

منابع

مهدوی، مریم (۱۳۸۹). تغییر برنامه‌های درسی از نظر معلمان دوره ابتدایی. *مجله پژوهش و نوآوری‌های آموزشی*. ۳(۲۶)، ۲۸-۳۱.

مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۷). *برنامه درسی: نظرگاه‌ها، رویکردها و چشم‌اندازها*. تهران: به نشر.

موسی‌پور، نعمت‌الله و صابری، سید حسین (۱۳۸۹). ارزشیابی استلزامات و اقتضات اجرایی برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*. ۵(۱۸)، ۶۲-۸۸.

Fullan, M. (1999). *Changing forces: The sequel*. London, ao: Falmer.

Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change*. Routledge.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

نوبت آشنایی
بررسی مقاله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

PROPOSAL
پروپوزال

نوبت آشنایی
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

نوبت آشنایی
آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو